

دلیل سقوط حکومت پهلوی به روایت خبرنگار فرانسوی

۲۲ بهمن ۱۳۹۳ ساعت ۱۳:۲۳

در ابتدا رژیم سعی می‌کرد فساد دربار را به دلایل فرهنگی مردم مخفی نگه دارد و همین امر موجب شد تا خاندان سلطنت خود را از مردم پنهان نمایند و کم‌کم رابطه‌ی باریک خود را با مردم قطع کنند و دربار به یک اشرافیت و طبقه‌ای تبدیل شود که هیچ چیز بین آنان و مردم را پیوند نزند.

یکی از عوامل بروز نارضایتی شدید از رژیم شاه فساد بی‌حد و حصر دربار بود. فساد اخلاقی، تکبر و تفرعن، فساد جنسی، فساد مالی و فساد دینی تمام تار و پود دربار را در نوردیده بود. فساد با ظهور رژیم پهلوی در دربار هم زاد بود، ولی در پایان عمر رژیم، فساد به صورت یک فرهنگ حاکم در آمده بود.

در ابتدا رژیم سعی می‌کرد فساد دربار را به دلایل فرهنگی مردم مخفی نگه دارد و همین امر موجب شد تا خاندان سلطنت خود را از مردم پنهان نمایند و کم‌کم رابطه‌ی باریک خود را با مردم قطع کنند و دربار به یک اشرافیت و طبقه‌ای تبدیل شود که هیچ چیز بین آنان و مردم را پیوند نزند.

فساد دربار نه تنها در چهار دیواری کاخ‌های پهلوی نماند، بلکه در تمام ارکان رژیم ریشه زد. بخش اعظم تظاهراتی که از سال ۱۳۵۶ در ایران آغاز شد، متوجه فساد دربار بود. به گفته‌ی ژان - لورویه - روزنامه‌نگار فرانسوی - «اگر در کوچه و خیابان از ایرانیان بپرسید که چرا رژیم را مورد انتقاد و سرزنش قرار می‌دهند و جواب آنها را جمع کنید، فساد و انحطاط اخلاقی رژیم در ردیف اول پاسخ آنها خواهد بود.» [۱]

اگر شعارها، دیوار نوشته‌ها و پلاکاردهای مردم ایران در دوره‌ی انقلاب مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرد، این ادعا را ثابت می‌کند که فساد دربار پهلوی یکی از عوامل اعتراض آشتی ناپذیر مردم ایران بود بسیاری از شعارهای مردم، فساد رژیم و مظاهر فساد و عوامل آن را مورد اعتراض قرار می‌دادند. شعارهای ذیل نمونه‌ای از آنهاست:

«نظام شاهنشاهی سرچشمه‌ی فساد است.» [۲]

«شاه مظهر رذالت، دنائت، لثامت و فساد است.» [۳]

«اسلام دین جنبش و جهاد است؛ برنامه‌اش کوبیدن فساد است.» [۴]

«تا شاه در ایران است، فساد هم هست.» [۵]

«مرگ بر رژیم فاسد» [۶]

بعضی از شعارهای مردم فساد اخلاقی عناصر دربار را مورد حمله قرار می‌داد. مردم با توجه به موقعیت زمانی در اعتراض به رقصیدن کارتر و فرح در شب ژانویه ۱۹۷۸ (۱۱ دی ۱۳۵۶) ده‌ها شعار طنز آمیز سرودند؛ به عنوان نمونه:

«زاری نکن شهبانو، اگر ممد دماغ بمیره، کارتر تو را می‌گیره.» [۷]

«شاهپور بختیار در کاخ بسته، کارتر می‌زنه شاه می‌خونه فرح می‌رقصه» [۸]

«فرح به من گفت الهی مملی بمیره، جیمی مرا بگیره» [۹]

مردم بعضی عناصر دیگر دربار را مورد هجوم قرار می‌دادند و با شعارهای آزار دهنده اعمال آن را مورد انتقاد قرار می‌دادند.

«ای اشرف بی‌شرف کجایی» [۱۱]

«مرگ بر محمدرضا پهلوی، غلامرضا پهلوی، اشرف فاحشه» [۱۲]

«شاه به این بی‌غیرتی هرگز ندیده ملتی» [۱۳]

«شاه رفته به مصر عربی برقصه، تنبک بزنه فرح برقصه» [۱۴]

مردم با شعارهای کنایه آمیز، موارد خاصی از اعمال فسادآمیز رژیم را مورد انتقاد قرار می‌دادند مردم با آگاهی از نقش فرح در جشن هر شیراز شعار میدادند:

«فرح را بردند شیراز، با دایره و تنبک و ساز» [۱۵]

در بعضی از شعارها شراب خواری درباریان مورد طعن و سرزنش قرار گرفته است. در یکی از شعارهای مردم آذربایجان به زبان ترکی آمده است:

«دایم شراب ایچلر مسند دیلیشن لر: همیشه شراب می خورند آنهایی که بر مسند نشسته‌اند» [۱۶]

«مرگ بر شاه جلاد سگ صفت شراب خوار» [۱۷]

مردم بسیاری از مفاسد اجتماعی را ناشی از مفاسد رژیم می‌دانستند و درباریان را مسئول مستقیم آن می‌دانستند. مواد مخدر یکی از مشکلات اجتماعی دوره‌ی پهلوی بود و مردم درباریان را عامل این بدبختی می‌دانستند. در یکی از پلاکاردها آمده بود:

«ایران دومین مصرف کننده‌ی تریاک است، مرگ بر شاه» [۱۸]

در بعضی شعارها عامل توزیع مواد مخدر هم مشخص می‌کردند، به همین جهت می‌نوشتند:

«اشرف رهبر باند هروئین» [۱۹]

پس از روی کار آمدن بختیار شعارهای طنز آمیز اشاره‌گر به استعمال مواد مخدر زیاد شد و نوک پیکان شعارها به سوی بختیار نشانه رفت؛ به عنوان نمونه:

«تریاک بی اختیار، دست از سر مردم بردار» [۲۰]

«ای بختیار شیره‌کش، تو هم برو مراکش» [۲۱]

مردم عامل ترویج قمار را عناصر رژیم می‌دانستند؛ لذا در یک پارچه نوشته‌ی کنایه آمیز، نسبت به شریف امامی چنین اعتراض کردند:

«قمارخانه‌دارها و همه‌ی مراکز فساد به رهبری نمایندگان ساواک در مجلس مدافع قانون اساسی شده‌اند.» [۲۲]

فساد مالی دربار یکی از عوامل بسیار مهم اعتراض مردم نسبت به رژیم شاه بود. در بسیاری از شعارها فساد مالی دربار به نقد کشیده می‌شود و مورد اعتراض واقع می‌شد؛ بعضی از این شعارها چنین بود.

«ما شیر و موز نمی خواهیم ما شاه دزد نمی خواهیم» [۲۳]

«پنجا سال دزدی و جنایت افتخار محمدرضا شاه است» [۲۴]

«پهلوی پول دزد تو را می کشیم» [۲۵]

«جیب شاه بانکه هایده مثل تانکه» [۲۶]

مردم ایران نه تنها نسبت به فساد دربار زبان به اعتراض گشودند، بلکه دربار را مسئول بسیاری از مفاسد و بی مبالاتی‌ها می دانستند در یکی از پلاکاردها که مسئولیت پخش فیلم‌های مبتذل را به عهده‌ی رژیم گذاشته بودند، هدف از چنین کارهایی را ترویج فساد، آن هم به دستور آمریکا، اعلام کردند. آنان چنین نوشته بودند:

«مرگ بر سازندگان فیلم‌های منحرف کننده و آن‌هایی که این فیلم‌ها را به دستور آمریکا فسادپرور نمایش می دهند.» [۲۷]

مردم در اعتراض به ترویج کنندگان ابتذال، آنها را به نوعی با رژیم مرتبط می ساختند و در شعارهای کنایه آمیز خود، خوانندگان را چنین مورد اعتراض قرار می دادند:

«بی پدر مادر ساواکی، گوگوش هایده رفتند گدایی» [۲۸]

«ما گوگوش و رامش نمی خواهیم، ما شاه سرکش نمی خواهیم.» [۲۹]

مردم ایران نه تنها در اعتراض به فساد دربار صدها شعار کنایه آمیز یا طنز آمیز را طرح کردند، بلکه با شعارهای اخلاقی به جنگ رژیم آمدند و معتقد بودند با رفتار اخلاقی با ترویج ارزش‌های دینی نهضت ادامه می یابد و رژیم ساقط خواهد شد.

شعارهای پر معنای زیر اشاره‌ای به این دکتترین است:

«ای خواهر و مادر! تو با حفظ حجاب به نهضت پاسخ مثبت دادی.» [۳۰]

«ای خواهر! حجاب تو کوبنده‌تر و سازنده‌تر از خون است.» [۳۱]

«ای خواهر مسلمان! حجاب تو مشت محکمی است بر پیکر رضا کچل و پسرش» [۳۲]

این‌ها نمونه‌هایی از شعارهایی است که نشان می‌دهد فساد دربار یکی از عوامل اعتراض مردم نسبت به رژیم شاهنشاهی بود.

این نکته را نیز نباید فراموش کرد که فساد موجب بدبینی مردم به حکومت خواهد شد، تا جایی که حتی بسیاری از شایعات غیرواقعی را در اذهان صحیح جلوه می‌دهد و این خود عاملی در بدبینی مضاعف و سقوط مشروعیت رژیم در اذهان مردم خواهد شد. آری این سنت الهی است که فسق و فجور، موجب سرنگونی [۳۳] و عذاب آسمانی خواهد شد. [۳۴]

[۱] ژان لوروریه و احمد فاروقی، ایران برضد شاه، ترجمه‌ی مهدی نراقی، انتشارات امیرکبیر، تهران ۱۳۵۸، ص ۱۰۳

[۲] فرهنگ شعارهای انقلاب اسلامی، مرکز اسناد انقلاب اسلامی، تهران ۱۳۷۹، ص ۴۰۱.

[۳۴] سوره بقره، ۵۹

منبع: مشرق

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/۲۹۵۶۳/دلید-سقوط-حکومت-پهلوی-روایت-پهلوی-حکومت-سقوط-دلید>